

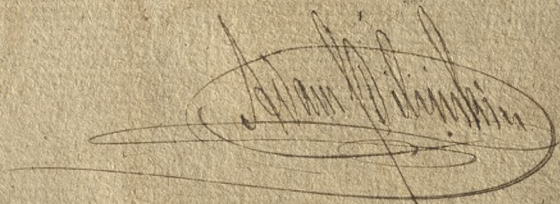

J. W. Panu Krabi
Pratyriskiemu

Książecę, to homologującym Pru-
kiem mego wynalazku, przedrukowa-
na, w roku 1858.

W Dwid, głębokiego Szacunku
Gianica

136732

De Insulis inuentis

Epistola Cristoferi Colom (cui etas nostra multū debet: de Insulis in mari Indico nup inuētis. Ad quas perquirendas octauo antea mense: auspicijs et ere Inuictissimi Fernandi Hispaniarum Regis missus fuerat) ad Adag- nificum dñm Raphaelez Sanxis: eiusdē fere- nissimi Regis Thesaurariū missa. quam nobi lis ac litterat⁹ vir Aliander d Cosco: ab His- pano ydeomate in latinū conuertit: tercio kl's Adaj. M. cccc. xciiij. Pontificatus Alexandri Sexti Anno Primo.

Glouiam suscepte prouintie rem p-
fectam me psecutum fuisse: gratū ti-
bi fore scio: has pstitui exarare: que
te vniuscuiusq; rei in hoc nostro iti-
nere geste inuenteq; admoneāt. Tricesimoter-
tio die postq; Gadibus discessi: in mare Indi-
cū perueni: vbi plurimas Insulas innumeris
habitatas hominib⁹ reperi: quar oim p seli-
cissimo Rege nostro: preconio celebrato ⁊ ve-
xillis extensis: cōtradicante nemine possessio-
nē accepi. primeq; earum: diui Saluatoris no-
men imposui (cuius fret⁹ auxilio) tam ad hāc
q; ad ceteras alias puenim⁹. Eam vero Indi

Euanshanyn vocant. Aliaz etiã vnã quanq̃
nouo nomine nuncupauī. Quippe aliam Insu-
lam Sancte Marie Cõceptiõis. aliam Fernã-
dinam. aliaz Ihsabellam. aliã Iohanam. ⁊ sic
de reliquis appellari iussi. Quãprimũ i eã In-
sulam quã dudũ Iohanam vocari dixi appuli-
mus: iuxta ei⁹ littus occidentẽ versus aliquã-
tulum processi: tamq̃ eam magnã nullo reper-
to sine inueni: vt non insulam: sed cõtinentem
Chatay prouinciã esse crediderim: nulla tamẽ
vidẽs opida municipiaue in maritimis sita cõ-
finibus: preter aliquos vicost ⁊ predia rustica:
cum quorũ incolis loqui ne quibam: quare si-
mul ac nos videbant surripiẽbãt fugam. Pro-
gredebam vltra: existimans aliquam me vrbẽ
villasue inuenturum. Deniq̃ videns q̃ longe
admodum pgressis: nihil noui emergebat: et
huiusmodi via nos ad Septentrionem defere-
bat: q̃ ipse fugere exoptabam: terris etenim re-
gnabat bruma: ad austrumq̃ erat in voto cõ-
tendere: nec minus venti flagitantibus succe-
debãt. cõstitui alios nõ operiri successus: et sic
retrocedens ad portum quendãz quem signa-
ueram sum reuersus: vnde duos hoies ex no-
stris in terram misi. qui inuestigarent: esset ne
Rex in ea prouincia/ vrbesue alique. It̃ per

tres dies ambularūt inuenerūt t̄m̄ innumeros
populos ⁊ habitatoēs: paruas t̄m̄ et absq; vllō
regimine: quapropt̄ redierūt. Interea ego iā
intellerā a q̄busdam Indis: quos ibidē su-
sciperā: quō hm̄ōi prouincia: insula quidem
erat. ⁊ sic perrexi orientē versus: ei⁹ semp̄ strin-
gens littoza vsq; ad miliaria .cccxxij. vbi ipsi⁹
insule sunt extrema. hinc aliā insulā ad orien-
tem prospexi: distantem ab hac Johana milia-
ribus. liij. quā protinus Hispanam dixi: in eā
q; cōcessi: ⁊ direxi iter quasi p̄ Septentrionez
quē admodū in Johana ad orientem: miliaria
dxxij. que dicta Johana ⁊ alle ibidem insule
q̄ fertilissime existunt. hec multis atq; tutissi-
mis ⁊ latis: nec alijs quos vnq; viderim cōpa-
randis portib⁹: est circū data. multi maximi ⁊
salubres hanc interfluūt fluuij. multi quoq; et
eminentissimi in ea sunt montes. Omnes he insu-
le sunt pulcerrime ⁊ varijs distincte figuris: p̄-
uie: ⁊ maxima arborū varietatē sidera lamben-
tiū plene: q̄s nūq; folijs p̄uari credo: quip-
pe vidi eas ita virētes atq; decoras: ceu mēse
Maio ī hispania solēt eē: q̄ ⁊ alie florētes: alie
fructuose: alie ī alio statu: km̄ vnus cuiusq; q̄ li-
tatē vigebāt: garriebat philomena: ⁊ alij passe-
res varij ac inumeri: mēse Nouēbris q̄ ip̄e per
eas deambulabā. Sunt p̄terea in dicta insula

Iobana septē vel octo palmarū genera: q̄ p̄ce-
ritate ⁊ pulchritudine (quē admodū cetera oēs
arbores/herbe/fructusq̄) n̄ras facile exuperāt
Sūt ⁊ mirabiles pin⁹/agri/ ⁊ prata vastissima/
varie aues/varie mella/variaq̄ metalla:ferro
excepto. In ea autē quā Hispanā supra dixim⁹
nūcupari: maximi sunt mōtes ac pulcri:vasta
rura/nemora/ campi feracissimi/feri/pacisq̄ ⁊
cōdendis edificijs aptissimi. Portuū in hac in-
sula cōmoditas: ⁊ p̄stantia fluminū copia salu-
britate admixta hoīm:q̄ nisi quis viderit: cre-
dulitatē supat. Huius arbores pascua ⁊ fruct⁹
multum ab illis Iobane differūt. Hec p̄terea
Hispana diuerso aromatis genere/auro/me-
tallisq̄ abundat. cui⁹ quidē ⁊ oīm aliarū quas
ego vidi: ⁊ quarū cognitionē habeo: icole vtri-
usq̄ sexus nudi semp̄ incedūt: quē admodum
edunt in lucem. p̄ter aliquas feminas. q̄ fo-
lio frondeue aliq̄: aut bombicino velo: pudē-
da operiūt: qd̄ t̄pe sibi ad id negocij parāt. Ca-
rent hi om̄es (vt supra dixi) quocunq̄ genere
ferri. carent ⁊ armis: vtpote sibi ignotis nec ad
ea sūt apti. nō p̄p̄t corpis deformitatē (cū sint
bñ formati) s̄ qz sūt timidi ac pleni formidine.
gestāt tñ p̄ armis arūdines sole p̄stas: l̄ quarū
radicib⁹ hastile q̄ ddā lignēū siccū ⁊ in mucro-
nē attenuatū figūt: neq̄ his audēt iugifvitiā

Oceanica Classis

sepe euenit cū miserim duos vel tris homines
ex meis ad aliquas villas: vt cū eaz loquerē-
tur incolis: exisse agmē glomeratū ex Indis:
et vbi nostros appropinquare videbāt: fugam
celeriter arripuisse: despretis a patre liberis ⁊
ecōtra. ⁊ hoc nō q̄ cuiquam eozū damnū aliq̄d
vel iniuria illata fuerit: immo ad quoscūq; ap-
puli ⁊ q̄bus cū verbū facere potui: quicq̄d ha-
bebā sum elargit⁹: pannū aliaq; p̄ multa: nulla
mibi facta versura: sed sunt natura pauidi ac
timidi. Letez vbi se cernūt tutos: omī metu re-
pulsio: sunt ad modū simplices ac bone fidei: ⁊
in omībus que habent liberalissimi: roganti q̄
possidet inficiat nemo: quin ipsi nos ad id po-
scendum inuitāt. Abaximū erga oēs amorē p̄-
seferūt: dāt queq; magna p̄ paruis. minima lz
re nihiloue p̄tenti: ego attē phibui ne tam mi-
nima ⁊ nulli⁹ p̄cij hisce darent: vt sunt lancis/
parapsidū / vitriq; fragmēta / jtez clauī / ligule /
quanq; si hoc poterāt adipisci: videbat eis pul-
cerrima mūdi possidere iocalia. Accidit enim
quēdam nauitā: tantū auri pondus habuisse
p̄ vna ligula: quāti sūt tres aurei solidi: ⁊ sic
alios p̄ alijs minoris p̄cij: p̄ftim p̄ blanquis no-
uis: ⁊ q̄busdā nūmis aurcis: p̄ q̄b⁹ habēdis da-
bāt q̄cqd petebat vēditor: putavnciā cū dimi-
dia ⁊ duas auri: vl̄ trigīta ⁊ q̄dragīta bombicū

pondo: quã ipi iã nouerãt. Itẽ arcuum/ampbo
re/hydrie/dolijq; fragmẽta: bombicez auro tã
q; bestie cõparabãt. qd quia iniquũ sane erat:
vetũ: dedi q; eis multa pulcra z grata q̃ mecũ
tulerã nullo iterueniẽte p̃mio: vt eos mihi fa-
cili⁹ p̃cillare: fierẽt q; xpicole: z vt sint proni in
amozẽ erga Regẽ Reginã principesq; nostros
et vniuersas gẽtes Hispanie: ac studeãt p̃gre-
re z coaceruare: ea q; nobis tradere qb⁹ ipi af-
fluũt z nos magnope idigem⁹. Nullã hij nozũt
pdolatriã: imo firmissime credũt oẽz vim: oẽz
potẽtiã: oia deniq; bona esse i celo: meq; inde
cũ his nauib⁹ z nautis descẽdisse: atz b̃ aĩo vbi
fui susceptus postq; metũ repulerãt. Nec sunt
segnes aut rudes: quin summi ac p̃spicacis in-
genij: z hoies qui transfretãt mare illd: nõ sine
admiratiõẽ vniuscuiusq; rei rationẽ reddunt:
sed nõ q; viderunt gentes vestitas: neq; naues
hmõĩ Ego statim atq; ad mare illd pueni: e pri-
ma insula quosdã Indos violenter arripui: q̃
ediscerẽt a nobis: z nos p̃iter docerent ea: q; z
ipsi in hisce partibus cognitionẽ habebant. et
ex voto successit: nã breui nos ipos: z hij nos:
tum gestu ac signis: tum verbis intellexerunt.
magnog; nobis fuere emolumẽto. veniunt mō
mecũ tñ qui semp putant me desiluisse e celo
q; quis diu nobiscũ versati fuerint hodieq; ver-

sent. ⁊ hi erant primi: q̄ id quocūq; appellaba-
mus nunciabāt: alij deinceps alijs elata voce
dicētes. Venite venite ⁊ videbitis gētes ethe-
reas. Quāobzē tā semie q̄ viri: tā impuberes
q̄ adulti: tam iuuenes q̄ senes: d̄posita formi-
dine paulo ante p̄cepta: nos certatim vssebāt
magna iter stipāte caterua alijs cibū/ alijs po-
tum afferentib⁹: maxio cū amore ac beniuolē-
tia incredibili. Habz vna queq; insula multas
scaphas solidi ligni: ⁊ si angustas: longitudine
tñ ac forma nostris biremib⁹ similes: cursu aut
velociores. Regunt remis tantū modo. Harū
quedā sunt magne: quedā parue: quedā ī me-
dio p̄sistunt. Plures tamē biremi que remigēt
duodeuiginti transtris maiores: cū q̄b⁹ in oēs
illas insulas: que innumere sunt: traicūt. cūq;
his suā mercaturā exercēt: et inter eos comer-
tia fiunt. Aliquas ego harū biremium seu sca-
pharū: vidi q̄ vehebāt septuaginta ⁊ octuagin-
ta remiges. In omnib⁹ his insulis nulla est di-
uersitas inter gentis effigies. nulla in moribus
atq; loquela: quin oēs se intelligūt adinuicē:
que res putilis est ad id qd̄ serenissimū Regē
nostrū exoptare precipue reor: scz eoz ad san-
ctam xp̄i fidem p̄uersionē. cui quidē quantum
itelligere potui facilimi sunt ⁊ p̄ni. Dixi quē

admodū sum pgressus antea insulā Johanz
p rectū tramitez occasus in orientem miliaria
cccxxij. fm quā viā ⁊ inuallū itineris possum
dicere hāc Johanā esse maiorē Anglia ⁊ Sco
tia sil:nanqz vltra dicta. cccxxij. passū milia:
in ea pte q̄ ad occidentē p̄spectat: due: quas
non petij: sup sunt puincie: quaz alterā Indi
Anan vocāt: cui⁹ accole caudati nascunt. Tē
dunt in longitudinem ad miliaria. clxxx. vt ab
his q̄s veho mecū Indis p̄cepi: qui om̄is has
callēt insulas. Hispane vero ambit⁹ maior est
tota Hispania a cologna vsqz ad fontē ravidū
hincqz facile arguit q̄ quartū ei⁹ lat⁹ q̄d ip̄e
p rectā lineā occidentis in orientē traieci: mili
aria p̄tinet. dyl. Hec insula ē affectāda ⁊ affe
ctata nō spernēda in qua ⁊ si aliaz om̄ vt dixi
p inuictissimo Rege n̄ro solenniter possessio
nem accepi: earūqz imperiū dicto Regi peni
tus cōmittit: i oportuni ori tñ loco: atqz om̄i lu
cro ⁊ cōmertio p̄decenti: cuiusdā magneville:
cui Natiuitatis dñi nomē dedim⁹: possessionē
peculiariter accepi. ibiqz arcem quandaz eri
gere extemplo iussi: que modo iam debet esse
pacta: in qua hoīes qui necessarij sunt viss: cū
om̄i armoz genere: ⁊ vltra annū victu oportu
no reliq̄. Itē quādā carauellā: ⁊ p alijs p̄struē
bis tā i hac arte q̄ in ceteri peritos: ac eiusdē

insule Regis erga nos beniuolentiā ⁊ familia-
ritatē incredibilē. Sūt em̄ gētes ille amabiles
admodū ⁊ benigne: eo q̄ Rex p̄dictus me fra-
trem suum dici gloziabat. Et si animū reuoca-
rent: ⁊ his q̄ i arce manserūt nocere uelint: ne
queūt: quia armis carēt: nudi icedūt: ⁊ nimis
timidi. ideo dictā arcem tenētes: dūtaxat p̄nt
totā eā insulā nullo sibi imminente discrimine
(dūmodo leges quas dedim⁹ ac regimē nō ex-
cedāt) facile detinere. In om̄ib⁹ his insulis ut
intellexi: quisq̄ vni tm̄ iungi acquiescit: p̄ter
principes aut reges: q̄bus viginti habere licz.
Femine magis q̄ viri laborare vident: nec be-
ne potui intelligere an habeāt bona ppria: vi-
di em̄ q̄d vn⁹ habebat alijs ipartiri: p̄ftim da-
pes/ obsonia/ ⁊ hmōi. Nullū ap̄ eos monstz
reperi: ut pleriq̄ existimabant: sed hoīes ma-
gne reuerētie atq̄ benignos. Nec sunt nigri ve-
lut ethiopes. habēt crines planos ac demissos
nō degunt vbi radiorū solaris emicat calor. p̄
magna nāq̄ hic est solis uehementia: p̄pterea
q̄ ab æquinoctiali linea distat. vbi videtur/ gra-
dus sex ⁊ viginti Ex montiū cacuminib⁹ ma-
ximū q̄s viget frig⁹: s; id q̄dem moderant In-
di: tū loci psuetudie: tū rex calidissimaz q̄b⁹
frequēter ⁊ luxuriose vescunt presidio. Itaq̄
mōstra aliq̄ nō vidi: neq̄ eoz alicubi habui co

gnitionem: excepta quadaz insula Charis nū-
cupata: que secunda ex Hispana in Indiam
transfretatibus existit. quam gens quedam a
finitimis habita ferocior incolit. hi carne hu-
mana vescunt. Habent predicti biremiū gene-
ra plurima: quibus in omnes Indicas insulas
traijciunt/depredāt/surripit q̄ quecūq̄ p̄nt.
Nihil ab alijs differunt nisi q̄ gerunt more fe-
mineo longos crines. vtunt arcub⁹ et spiculis
arundineis: fixis (vt dixim⁹) in grossiori pte at
tenuatis hastilib⁹. ideoq̄ habēt feroces: qua-
re ceteri Indi inexhausto metu plectuntur: sz
hos ego nihili facio plus q̄ alios. hi sunt qui
coeunt cum quibusdam feminis: que sole insu-
lam Athateunin primā ex Hispana in Indiam
traijcientib⁹ habitant. he autē femine nulluz
sui sexus opus exercent: vtunt em arcub⁹ et spi-
cul sicuti d̄ eaz iugib⁹ dixi muniūt: sese lami-
nis eneis q̄z maxia apd eas copia existit. Ali-
am mibi insulā affirmant supradicta Hispana
maiorē: ei⁹ incole carēt pilis. auroq̄ inf alias
potissimū exuberat. hui⁹ insule et aliaz q̄s vi-
di hoies mecū porto: q̄ hoz q̄ dixi testimoniū
phibēt. Deniqz vt nri discessus et celeris reuer-
stōis cōpēdiū: ac emolumētū breuib⁹ astringā
h polliceoz: me nris Regib⁹ inuictissimis puo-
roz fultū auxilio: tantū auri datuz quantum

eis fuerit opus. tñm vèro aromatuꝝ. bomicis.
masticis (q̄ apud Chium dūtaxat inuenit) tan
tūqꝫ ligni aloes. tantum fuoz hydrophilato
rum: quantū eozū maiestas voluerit exigere.
item reubarbarū talia aromatuꝝ genera: q̄ hi
quos in dicta arce reliqui iā inuenisse: atqꝫ in
uenturos existimo. q̄ siquidem ego nullibi ma
gis sum moratus nisi quantū me coegerūt vē
ti: preterqꝫ in villa Statiuitatis: dū arcem con
dere ⁊ tuta om̄ia esse prouidi. Que ⁊ si maria
et inaudita sunt: multo tamē maiora forent si
naues mihi vt ratio erigit subuenissent. Uex
multū ac mirabile hoc: nec nostris meritis eoz
respondēs: sed sancte Christiane fidei: nostros
rumqꝫ Regū pietati ac religioni: quia qđ hu
manus cōsequi nō poterat intellectus: id hūa
nis concessit diuinus. Solet em̄ deus suos su
os: quiqꝫ sua p̄cepta diligūt: etiā i impossibili
bus exaudire: vt nobis i p̄ntia ptigit: q̄ ea p̄se
cuti sum⁹: q̄ hacten⁹ mortaliū vires mīme atti
gerāt. nā si hāz insulaz q̄piā aliqđ sc̄pser̄t aut
locuti sūt: oēs p̄ambages ⁊ p̄iecturas nemo se
eas vidisse asserit: vñ p̄pe videbat̄ fabula. Igi
tur Rex ⁊ Regia p̄ncipes ac eoz regna felicis
sima: cūcteqꝫ alie Christianoz puincie Salua
tori dño n̄ro Iesu xp̄o agam⁹ gr̄as: q̄ tāta nos
victoria munereqꝫ donauit: celebrēt p̄cessiōes

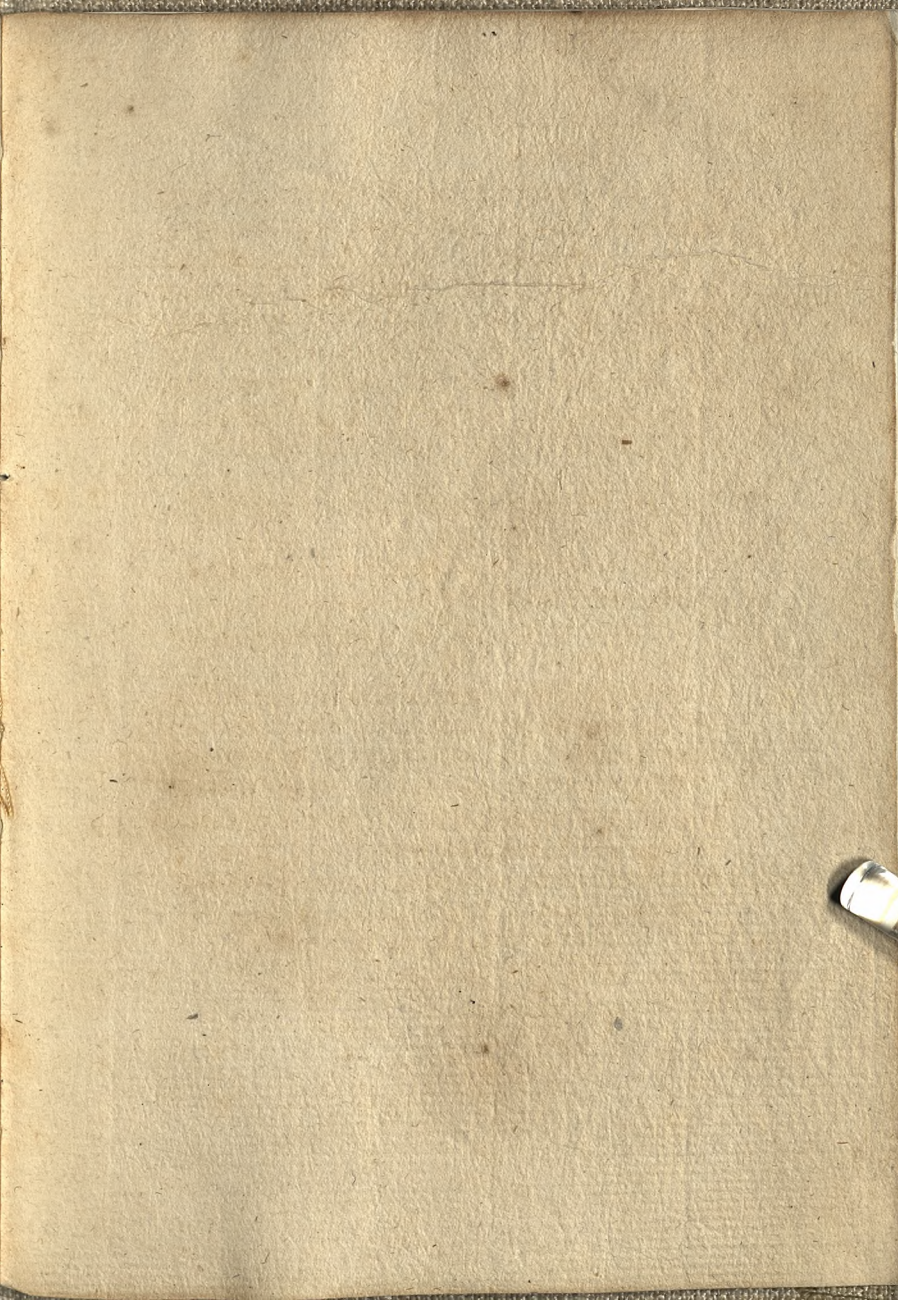
peragant solennia sacra. festaq; fronde ualent
delubra. Exultet **Christus** in terris: quæ admodum
in celis exultat: cum tot populorum p̄ditas aſi
hac animas saluatum iri p̄uideat. Letemur et
nos: tum p̄pter exaltationem nostre fidei. tum p̄
pter rerum temporalium incrementa: quorum non solum
Hispania sed uniuersa Christianitas est futu-
ra princeps. Hec ut gesta sunt sic breuiter enar-
rata. Vale. **Elisbone** pridie ydus **Marcij**.

Christoforo Colom **Oceane** classis **Prefecto**.

Epigrama. **R. L. de** **Corbaria** **Episcopi**
Montisपालusij
Ad **Inuictissimum** **Regem** **Hispaniarum**

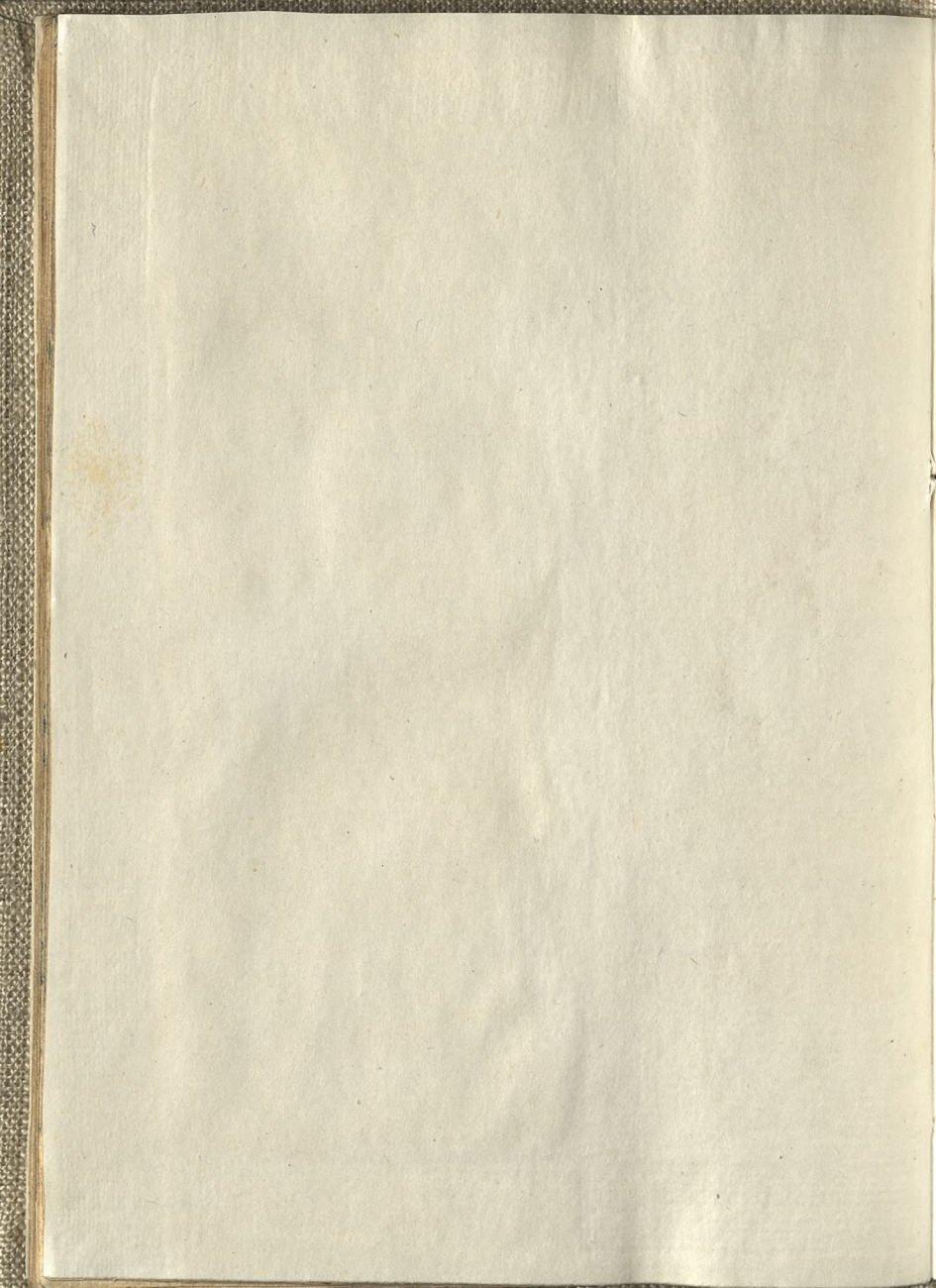
Jam nulla Hispanis tellus addeda triumphis:
Atq; parum tantis uiribus orbis erat.
Nunc longe **Æois** regio deprensasub yndis.
Auctura est titulos **Betice** magne tuos.
Unde repertori merito referenda **Colūbo**
Gratia: s; summo est maior habenda deo:
Qui uincenda parat noua regna tibiq; sibiq;
Teq; simul fortem prestat et esse pium.

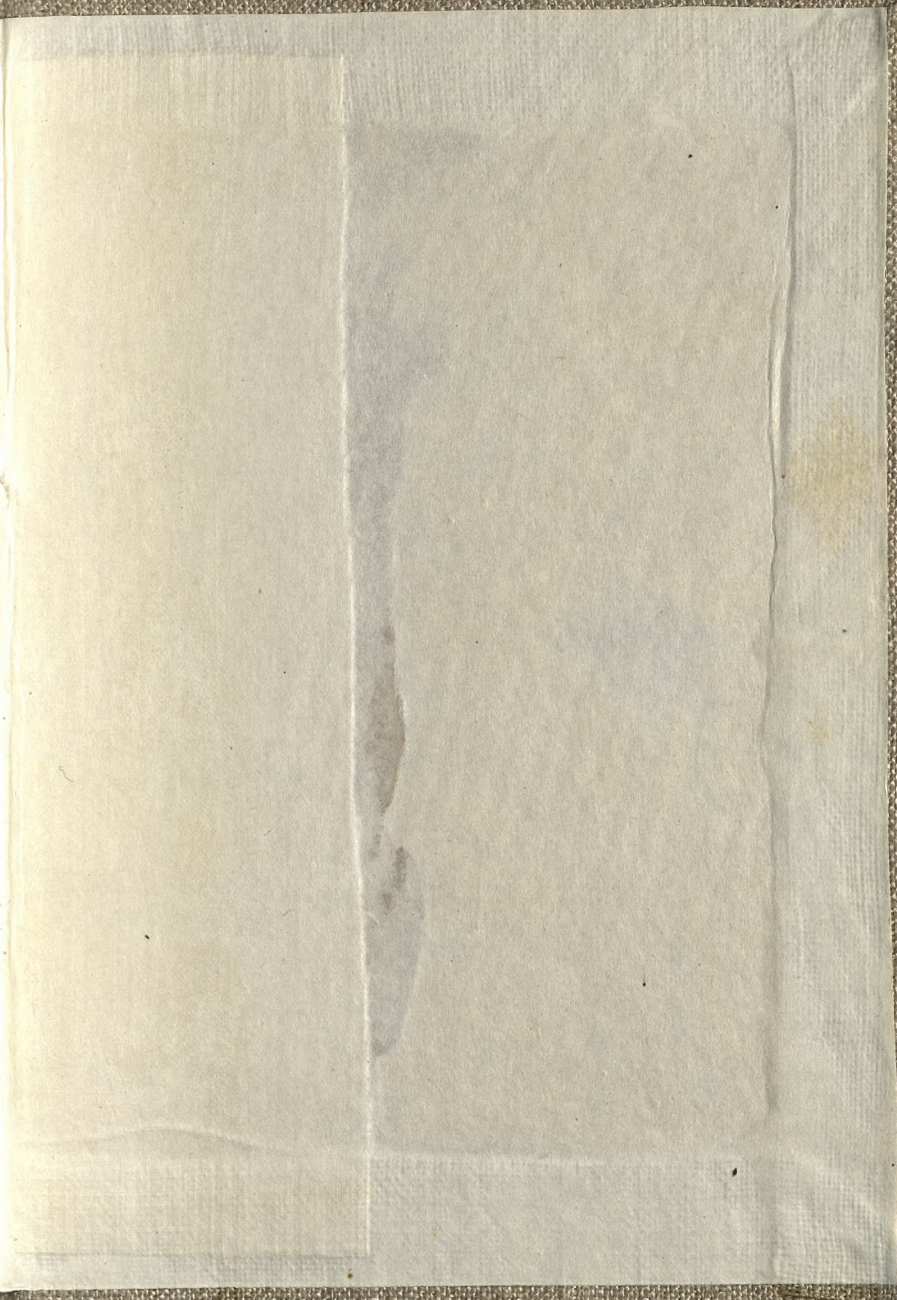

BIBLIOTEKA KÓRNICKA

136732

